

Številka: 41000-6/2022/6

Datum: 6. 9. 2022

Odgovor do Sklepa Komisije Državnega zbora za nadzor javnih financ, sprejetega ob obravnavi točke: Javnofinančna situacija v Republiki Sloveniji in opozorila Fiskalnega sveta

Komisija za nadzor javnih financ je na 1. nujni seji, dne 16. junija 2022, v obravnavi točke: »Javnofinančna situacija v Republiki Sloveniji in opozorila Fiskalnega sveta« sprejela sklep, iz katerega izhaja, da se Komisija za nadzor javnih financ Vlado Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: vlada) poziva, da se do 15. julija 2022 opredli do ugotovitev Fiskalnega sveta Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: Fiskalni svet) ter o tem poroča Komisiji za nadzor javnih financ.

Navedbe Fiskalnega sveta Republike Slovenije v Ocenii javnofinančnih posledic koalicijske pogodbe "15. Vlada Republike Slovenije: Program za delo koalicije 2022-2026 (v nadaljnjem besedilu: KP22)

Fiskalni svet ugotavlja, da KP22 vsebuje nabor pretežno splošno opredeljenih ukrepov, ki v veliki meri presegajo 4-letni mandat obdobja 2022-2026. Ukrepi, pri katerih je mogoče določiti smer vpliva na javnofinančne agregate, so pretežno usmerjeni v povečanje izdatkov. Fiskalni svet ponavlja opozorilo, da rast tekoče porabe ne sme presegati rasti dolgoročnega gospodarskega potenciala. Ob tem koalicijska pogodba v precejšnji meri izraža tudi nekatere usmeritve glede financiranja dodatnih izdatkov, kar je razlika v primerjavi s predhodno ocenjenima koalicijskima pogodbama. Financiranje naj bi zagotavljala tudi povečana poraba EU sredstev, deloma pa tudi alternativni, a v koalicijski pogodbi še nedoločeni, viri financiranja, zaradi česar nekateri ukrepi ne bi nujno slabšali javnofinančnega položaja.

V zvezi z ukrepi na strani prihodkov Fiskalni svet ocenjuje, da bi lahko skupno povečanje prihodkov na podlagi ukrepov, ki jih je v KP22 mogoče ovrednotiti, do leta 2026 znašalo okoli 2 % BDP. Fiskalni svet ocenjuje, da bi glede na KP22 največji dodatni vir prihodkov v tem mandatu glede na trenutno veljavno zakonodajo predstavljali razveljavitev novele Zakona o dohodnini, povečana davčna obremenitev premoženja in povečanje učinkovite davčne stopnje davka od dohodka pravnih oseb.

Po oceni izdatkov za ukrepe v KP22, ki jih Fiskalni svet podrobno opredeljuje, v letu 2026 predstavljali najmanj 5 % BDP. Fiskalni svet opozarja, da je potencialno tveganje za dodatno povečanje izdatkov glede na večje število ukrepov na izdatkovni strani v primerjavi s prihodki izdatno večje. Fiskalni svet ocenjuje tudi, da bi pretežna uresničitev ekonomske politike, zastavljene v koalicijski pogodbi, predstavljala odklon od fiskalnih gibanj, predstavljenih v scenariju nespremenjenih politik iz Programa stabilnosti 2022, ki so nakazovala postopno konsolidacijo javnih financ ter tudi, da bi se z zastojem konsolidacije povečalo tveganje za doseganje srednjeročne uravnoteženosti javnih financ v prihodnjih letih.

Fiskalni svet od vlade pričakuje, da bodo ukrepi v prihodnjih uradnih proračunskih dokumentih predstavljeni transparentno in da bodo natančno opredeljene tudi njihove javnofinančne posledice. Ob trenutnih in napovedanih makroekonomskih gibanjih ter globalnih in domačih

tveganjih mora ekonomska politika pripraviti ustrezen nabor ukrepov, ki bodo ob naslavljanju trenutnih izzivov zagotovili makroekonomsko okolje za vzdržno gospodarsko rast brez poglobljanja neravnovesij in omogočili oblikovanje manevrskega prostora za posredovanje ekonomske politike v prihodnje. Ukrepi pri tem ne bi smeli ogroziti doseganja srednjeročne uravnoteženosti javnih financ.

Stališče vlade

Vlada uvodoma pojasnjuje, da je KP22, tako kot vse doslej sprejete koalicijske pogodbe, politični dokument, ki nastane preden novoizvoljena vlada nastopi mandat in, v katerem bodoče koalicijske stranke predstavijo skupne cilje, ki jih bodo pri svojem delu zasledovale. Šele po prevzemu oblasti se je mogoče seznaniti z dejanskim finančnim stanjem tako proračuna države kot tudi sektorja država. Vlada ugotavlja, da se je v dveh letih bistveno poslabšal strukturni saldo sektorja država, kar pomeni, da bo treba pripraviti strukturne ukrepe, ki bodo vplivali na nižanje izdatkov državnega proračuna. Dolg sektorja država, ki je izražen kot delež BDP, je v Sloveniji narasel krepko nad 60 odstotkov BDP.

Sočasno tveganje za javne finance predstavlja vojno žarišče v Ukrajini, ki vpliva na gospodarstvo v Sloveniji. Vlada meni, da je v tem delu aktivna vloga države nujna. Dodatna tveganja za javne finance predstavljajo tudi že sprejeti zakoni, pri katerih viri financiranja ob njihovem sprejemanju niso bili zagotovljeni. V tem delu vlada izpostavlja predvsem dolgotrajno oskrbo, za katero ni dvoma, da bo vir financiranja treba zagotoviti. Vlada se bo morala soočiti tudi s težavami, povezanimi s financiranjem pokojninske in zdravstvene blagajne, hkrati pa obvladovati izzive, povezane z inflacijo in dogajanjem na trgu energentov.

Vladi so navedena tveganja znana, kar pomeni, da se bo lotila nujnih ukrepov in reform na način, ki bo v največji meri zagotavljal dolgoročno vzdržnost javnih financ. Ob trenutnih napovedanih makroekonomskih gibanjih in ob upoštevanju globalnih in domačih tveganj, mora ekonomska politika pripraviti ustrezen nabor ukrepov, ki bodo ob naslavljanju trenutnih izzivov zagotovili makroekonomsko okolje za vzdržno gospodarsko rast.

Poleg hitre rasti dolga v preteklih dveh letih so bili hkrati sprejeti tudi ukrepi, s katerimi se znižuje javnofinančne prihodke v prihodnjih letih. V tem delu velja omeniti predvsem zakon, ki ureja dohodnino. Kljub izpostavljenim prednostim zadevnega zakona bi bili učinki na javne finance najverjetneje nevzdržni. Vlada tudi meni, da izjemno visoki javnofinančni prihodki, kot npr. davek na dodano vrednost, v tem trenutku odražajo inflacijska gibanja, zato je nujno dnevno spremljanje dogajanj na mednarodnih finančnih trgih, kar omogoča pravočasen in ustrezen odziva na zadevna tveganja.

Trenutna vlada se je zaradi številnih obveznosti, ki sta jih prejšnja vlada in državni zbor sprejela po potrditvi državnega proračuna za leto 2022, v nasprotju s prakso prejšnje vlade že lotila transparentne priprave rebalansa proračuna za leto 2022, hkrati pa pripravlja tudi proračunske dokumente za naslednji dve leti. Na teh osnovah bo mogoče implementirati, delno ali v celoti, nekatere zaveze iz koalicijske pogodbe, pri čemer se bo vlada glede razvojnih projektov v čim večji meri oprla na razpoložljiva evropska sredstva (večletni finančni okvir 2021-27, sklad za okrevanje in odpornost, modernizacijski sklad in druge).

Ni sporno, da v letu 2022 še vedno veljajo izjemne okoliščine in splošna odstopna klavzula v okviru Pakta za stabilnost, kar bo omogočalo prilagajanje fiskalne politike spreminjajočim razmeram, ne glede na to, da negotovosti ne izhajajo več zgolj iz epidemije. Evropska komisija je v Smernicah za fiskalno politiko za leto 2023, predstavljenih 2. marca 2022, napovedala, da se bo zaradi krepitve negotovosti o tem ponovno odločala na podlagi spomladanske napovedi v maju, skoraj zagotovo pa je, da bo odstopna klavzula potrjena tudi za leto 2023. Smernice zato

vključujejo zgolj načela za vodenje fiskalne politike v prihodnjem letu, ko bo za nadaljevanje doseženega okrevanja še naprej ključna koordinacija ekonomskih politik, predvsem v okviru območja evra in spodbujanje investicij. Pri tem pa bo vlada morala pripraviti fiskalne strategije postopnega uravnoveženja javnih financ, ki bodo prilagojene razmeram v državah članicah.

Vlada je sodelovanje s Fiskalnim svetom okrepila, saj meni, da bo na ta način lahko izpolnila pretežni del zavez iz KP22 brez tveganja, da bi s tem povzročila zastoj pri doseganju srednjeročne uravnoveženosti javnih financ v prihodnjih letih.